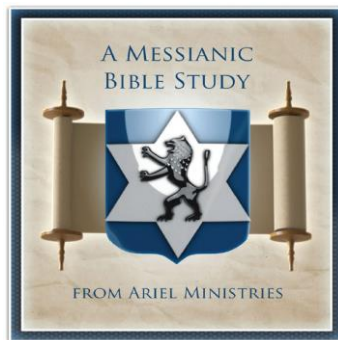

החטא הקדמון

ד"ר ארנולד פרוכטנבאום

THE FALL OF MAN

Dr. Arnold Fruchtenbaum

www.ariel-israel.org.il

תוכן העניינים

3	הקדמה
3	א. התום של האדם
3	א. מצבו המקורי של האדם
3	(1) קדושתו שעדיין לא קיבלה תוקף ואישור סופיים
4	(2) יכולתו לבחור בניגוד לטבעו
4	(3) שלטונו על הבריאה
4	(4) הקשר שלו עם אלוהים
4	ב. הסביבה המקורית של האדם
5	ג. האחריות המקורית של האדם
5	ד. תקופת המבחן של האדם
5	(1) המבחן
6	(2) משך תקופת המבחן
6	(3) המטרה
6	א. הפיתוי
6	א. התיאור המקראי
6	ב. טיבו של הפיתוי
6	(1) שלבי ההתקדמות
7	(2) תחומי הפיתוי
7	(3) היווצרות רצונות פסולים
8	ג. הסיבה לעונש כל כך חמור
8	א. ההיכשלות בחטא
8	א. החטא הקדמון בספר הבריתות
9	ב. הצדקה עצמית
10	ג. תוצאות מיידיות
10	ד. ההשלכות בהקשר לחלוקה לעידנים (Dispensations)
10	א. התוצאות
10	א. יחסי האדם עם אלוהים
10	ב. יחסי האדם עם הסביבה
11	ג. שינויים גופניים
11	ד. שינויים בטבעו של האדם
11	ה. אשמה
12	ו. העונש

וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים, עַל-הָאָדָם לֵאמֹר: מִכָּל עֵץ-הַגֶּן, אֲכַל תֹּאכַל, וּמֵעֵץ, הַדֶּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל, מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ, מוֹת תָּמוּת.

(בראשית ב 16-17)

הקדמה

מאמר זה חוקר את החטא הקדמון – החטא הראשון של אדם וחווה, שבו נכשלו בגן עדן. הנושא יסקר לפי ארבע קטגוריות: התום של האדם, הפיתוי, ההיכשלות בחטא והתוצאות.

1. התום של האדם

לפני שחטא, היה שרוי האדם במצב של תום. בהקשר זה יש להזכיר ארבעה דברים: מצבו המקורי של האדם, הסביבה המקורית שלו, האחריות המקורית שלו והמבחן שבו הועמד האדם.

א. מצבו המקורי של האדם

קיימים ארבעה היבטים למצבו המקורי של האדם: קדושתו שעדיין לא קיבלה תוקף ואישור סופיים, יכולתו לבחור בניגוד לטבעו, שלטונו על הבריאה והקשר שלו עם אלוהים.

1) קדושתו שעדיין לא קיבלה תוקף ואישור סופיים

האדם נברא בוגר ומושלם. בעודו במצב של תום, נקי מחטא, היו לו צדקה ראשונית-מקורית, ואת צלם אלוהים. הצדקה המקורית שלו כללה שלושה דברים: ראשית, שררו הרמוניה ושילוב הדדי מושלם בכל "מרכיביו" של האדם. שנית, היא כללה דעת, צדקה וקדושה (אפסים ד 24; קולוסים ג 10) ושלישית, היא כללה תכונות מוסריות שהיו ביסודו של דבר פאסיביות. האדם, במצבו המקורי, היה חף מכל עוולה. הוא לא עשה שום דבר רע. המושג התיאולוגי מגדיר מצב זה כקדושת יצור נברא שעדיין לא קיבלה אישור סופי (שטרם "התקבעה" או נחתמה, שעדיין לא אושרה כמצב בלתי ניתן לשינוי). הוא נברא קדוש, אבל בנקודה זו, הקדושה הזאת עדיין לא נבחנה, לפיכך היא הייתה קדושה שעדיין לא זכתה לתוקף ולאישור. יתרה מכך, לא הייתה זו הקדושה של הבורא, שאין בו יכולת לחטוא, אלא קדושת יצור נברא עם אפשרות לבחור לא לצייט ועם היכולת לחטוא. אלוהים אינו מסוגל לחטוא, אבל האדם, במצבו המקורי, היה מסוגל לחטוא. לכן הייתה זו קדושת יצור נברא שטרם קיבלה אישור סופי. לאדם היה אופי תם, מוסרי, שלא הועמד עדיין במבחן.

צלם אלוהים באדם כולל היבטים מסוימים של הצלם החיצוני והצלם הפנימי, וראוי לציין בהקשר זה ארבעה דברים: ראשית, הוא מתייחס למאפיינים של אלוהים שקיימים גם באדם; שנית, מאפיין אחד לא קיים יותר, והוא קדושת יצור נברא שטרם אושרה, אשר אבדה עת חטא האדם בגן עדן; שלישית, עדיין יש מאפיינים אחרים שמשותפים לאלוהים ולאדם, כך שצלם אלוהים

עדיין טבוע באדם, אבל הוא קולקל, נפגם; ורביעית, אף על פי שהוא נפגם, עדיין נותר די ממנו ולפיכך בני האדם מצויים לכבד את אחיהם בני האדם. מהותו של צלם האלוהים שבאדם אינה דמיון פיזי, אלא דמיון באישיות, דמיון רוחני, דמיון מוסרי, דמיון חברתי, ודמיון בסמכותיות.

(2) יכולתו לבחור בניגוד לטבעו

כאשר האדם היה מצוי במצב של תום, היה לו כוח בחירה; הייתה לו יכולת לחטוא או לא לחטוא. התיאולוגיה מגדירה זאת ככוח לבחור גם בניגוד לטבעו, לנטייתו. אדם היה מושלם וקדוש, אבל הייתה לו יכולת לבחור בחירה לא קדושה ולא מושלמת. אפילו לאלוהים אין את היכולת הזאת. כתבי הקודש מלמדים בבירור שאלוהים מטבעו אינו מסוגל לחטוא. זהו אופיו של אלוהים. אבל לאדם, במצבו המקורי, הייתה יכולת לחטוא, או לא לחטוא.

(3) שלטונו על הבריאה

לאדם, במצב התום המקורי שלו, ניתנה השליטה על הבריאה. במקור, הסמכות על הארץ הזאת הייתה בידי השטן, אבל הוא איבד אותה כשחטא. כתוצאה מכך ברא אלוהים גזע חדש של בריות, את האדם, ונתן לו את הסמכות הזאת. הסמכות על הארץ ניתנה לאדם; היה לו שלטון על הבריאה (בראשית א 26; תהילים ח 5-8; עברים ב 5-8).

(4) הקשר שלו עם אלוהים

ההיבט הרביעי של מצב התום של האדם הוא הקשר הקרוב שהיה לו עם אלוהים. ככתוב בבראשית ג 8: וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים, מִתְהַלֵּךְ בַּגֶּן--לְרוּחַ הַיּוֹם.

מדי יום סמוך לשקיעה ("לרוח היום"), נהג אלוהים להופיע לפני אדם וחווה, בדרך גלויה לעין, ושהה בחברתם. האדם, שהיה שרוי במצב תום מקורי, זכה לקרבה מלאה לאלוהים שבאה לידי ביטוי בפגישה איתו פנים אל פנים, באופן קבוע, מדי יום ביומו.

ב. הסביבה המקורית של האדם

הסביבה המקורית של האדם בתקופת התום שלו מתוארת בבראשית ב 8-15: וַיִּטַע יְהוָה אֱלֹהִים, גֶּן-בְּעֵדֶן--מִקֶּדֶם; וַיִּשֶׂם שָׁם, אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר. וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים, מִן-הָאֲדָמָה, כָּל-עֵץ נֹחַמֵד לְמִרְאָה, וְטוֹב לְמֵאֲכָל--וְעֵץ הַחַיִּים, בְּתוֹךְ הַגֶּן, וְעֵץ, הַדַּעַת טוֹב וְרָע. וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן, לְהַשְׁקוֹת אֶת-הַגֶּן; וּמִשָּׁם, יִפְרֹד, וְהָיָה, לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים. שָׁם הָאֲחָד, פִּישׁוֹן--הוא הַסָּבֵב, אֶת כָּל-אֲרָץ הַחַוִּילָה, אֲשֶׁר-שָׁם, הַזֶּהָב. וְזָהָב הָאֲרָץ הַהִוא, טוֹב; שָׁם הַבְּדֵלָח, וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם. וְשָׁם-הַנְּהָר הַשְּׁנַי, גִּיחוֹן--הוא הַסּוּבָב, אֶת כָּל-אֲרָץ כּוּשׁ. וְשָׁם הַנְּהָר הַשְּׁלִישִׁי חֲדַקְלָה, הוא הַהַלֵּךְ קָדְמַת אֲשׁוּר; וְהַנְּהָר הָרְבִיעִי, הוא פָּרַת. וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים, אֶת-הָאָדָם; וַיִּנְחֵהוּ בַּגֶּן-עֵדֶן, לְעִבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ.

סביבת החיים של האדם הייתה גן עדן. גן זה סיפק את כל הנחוץ לקיומו באמצעות עצי פרי שונים וגם באמצעות עץ החיים, לקיום החיים עצמם. עבודה הייתה חלק מהסביבה המקורית, אבל לא הייתה זו עבודה מייגעת, מפרכת. היה צורך לעבוד, אבל העבודה הייתה קלה.

ג. האחריות המקורית של האדם

את האחריות שהייתה על האדם כשהיה שרוי במצב של תום לאחר בריאתו ניתן לסכם בשתי נקודות: הוא היה מחויב לעבוד את הגן ולשמור עליו (בראשית ב 15), והיה עליו לציית לאלוהים (בראשית ב 16-17).

ד. תקופת המבחן של האדם

האדם הועמד במבחן בתקופת התום שלו. נתייחס להלן למבחן עצמו, למשך תקופת המבחן ולמטרתו.

1) המבחן

במבחן עצמו מעורבים שלושה דברים: סביב מה נסב המבחן, טיבו ומטרתו.

א. סביב מה נסב המבחן

המבחן התמקד בשני עצים שהיו בתוך הגן. אחד מהם היה עץ החיים - האמצעי להענקת חיי נצח. אילו היה אדם עובר בהצלחה את תקופת המבחן שלו, הוא היה מורשה לאכול מעץ החיים והיה מקבל חיי נצח מאותו רגע ואילך מבלי לראות מוות. העץ השני היה עץ הדעת טוב ורע. משמעות האכילה ממנו הייתה שאדם יקבל דעת ויבין את ההבדל בין טוב ורע. תהיה זו ידיעה שנובעת מהתנסות ולא מבוססת רק על השכל וההבנה. אם אדם וחווה לא יצייתו, הם ידעו מניסיונם – המר – מה משמעות הרוע ובמה הוא שונה מהטוב. ברגע שיאכלו מהעץ הזה תהיה להם היכולת להרע, אבל לא היכולת לעשות את הטוב שבזכותו אלוהים ישבח אותם.

ב. טיב המבחן

המבחן עצמו מפורט בבראשית ב 16-17: וַיִּצַו יְהוָה אֱלֹהִים, עַל-הָאָדָם לֵאמֹר: מִכָּל עֵץ-הַגֵּן, אָכַל תֹּאכַל, וּמֵעֵץ הַדְּעַת טוֹב נָרַע -- לֹא תֹאכַל, מִמֶּנּוּ: כִּי, בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ--מוֹת תָּמוּת.

המבחן היה פשוט: האדם הורשה לאכול מכל עצי הגן, מלבד מאחד. הרשות לאכול כללה את עץ החיים, אם כי ברור שהוא לא אכל ממנו עד לנקודה הזאת וקרוב לוודאי שלא היה לו צורך לעשות זאת בשלב כה מוקדם לקיומו. נאסר עליו איסור אחד בלבד: וּמֵעֵץ הַדְּעַת טוֹב נָרַע -- לֹא תֹאכַל, מִמֶּנּוּ.

היקף המבחן היה מאוד מוגבל. לא הייתה מעורבת חמדנות, למשל, מפני שהאדם היה אדון הארץ. לא הייתה פריצות מינית כי הוא היה נשוי לאישה היחידה שהייתה בסביבה. האפשרות היחידה לכישלון במבחן הייתה דחיית רצון האלוהים. אם ייכשל במבחן, יהיה זה בכל הנוגע לציות לאלוהים. כך שהיקף המבחן הזה היה מוגבל למדי ואין סיבה טובה לא לעבור את המבחן הזה.

ג. מטרת המבחן

הוא הועמד במבחן כדי שאפשר יהיה לבחון את קדושתו - קדושת הנברא שעדיין לא זכתה לאישור.

2) משך תקופת המבחן

תקופת המבחן הייתה זמנית. לאחר תקופה מסוימת האיסור היה מוסר.

3) המטרה

מטרת המבחן הייתה לאשר את "קדושת היצור הנברא" שלו כך שמאדם עם יכולת לחטוא יעבור להיות אדם שאין לו עוד יכולת לחטוא.

ניתן לסכם את תקופת המבחן הזאת בשתי נקודות. ראשית, אם האדם היה עובר את המבחן, תקופת המבחן הייתה מסתיימת בסופו של דבר. שנית, לאחר שהצעד של המחויבות היה נעשה והאדם היה מתנגד לפיתוי של השטן, הוא היה משוחרר מתקופת המבחן ומקבל מעמד קבוע של בן לאלוהים באמצעות אכילה מעץ החיים. זה מה שהיה קורה אילו אדם לא היה אוכל מעץ זה.

II. הפיתוי

א. התיאור המקראי

הפיתוי מפורט בבראשית ג 1-6: וְהִנֵּחַשׁ, הִיָּה עָרוֹם, מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים; וַיֹּאמֶר, אֶל-הָאִשָּׁה, אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים, לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֶל-הַנָּחַשׁ: מִפְּרִי-עֵץ-הַגֵּן, נֹאכֵל. וּמִפְּרִי הָעֵץ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֵּן--אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ: פֶּן-תָּמָתוּן. וַיֹּאמֶר הַנָּחַשׁ, אֶל-הָאִשָּׁה: לֹא-מוֹת, תָּמָתוּן. כִּי, יִדַּע אֱלֹהִים, כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶּם מִמֶּנּוּ, וְנִפְקָחוּ עֵינֵיכֶם; וְהִיִּיתֶם, כְּאֱלֹהִים, יְדֹעִי, טוֹב וָרָע. וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכֵל וְכִי תִגְאוּ-הוּא לְעֵינַיִם, וַנְחַמְד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיו, וַתֹּאכַל; וַתֵּתֶן גַּם-לְאִשְׁתָּהּ עִמָּה, וַיֹּאכֵל.

ב. טיבו של הפיתוי

ניתן לציין שלושה דברים בהקשר זה: שלבי ההתקדמות של הפיתוי, תחומי הפיתוי והיווצרות רצונות פסולים.

1) שלבי ההתקדמות

הפיתוי התפתח בשלושה שלבים. תחילה הוא עורר את התיאבון התמים ופנה אליו. השטן שאל בפסוק 1: וַיֹּאמֶר, אֶל-הָאִשָּׁה, אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים, לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן? לא היה כל רע באכילה שבאה בעקבות התעוררותו של תיאבון תמים. למעשה אלוהים אמר להם שהם יכולים לאכול מכל עץ הגן – מלבד מאחד!

השלב השני בהתקדמות הפיתוי היה נטיעת ספק בדברי אלוהים: "האם אלוהים באמת אמר דבר כזה?" לפתע נוצר ענן של ספק בקשר לדבריו של אלוהים.

הספק בקשר לדברי אלוהים הוביל לשלב השלישי של הכחשת דבריו בפסוק 4: וַיֹּאמֶר הַנָּחַשׁ, אֶל-הָאִשָּׁה: לֹא-מוֹת, תָּמָתוּן. בבראשית ב 17 אלוהים אמר שאם יאכלו מהעץ הזה הם ימותו; אבל פה בפסוק 4 השטן מכחיש את מה שאלוהים אמר; יש כאן כפירה בדבר אלוהים.

ואכן, זו התקדמות טיפוסית שכל האנשים עוברים עם כל פיתוי. זה מתחיל במשיכה והתעוררות של תיאבון תמים. יש דרך נכונה ויש דרך שגויה להשביע תיאבון תמים. ברגע שמישהו מתחיל לחשוב על השבעתו בדרכים שגויות, הוא מתחיל להטיל ספק בדבר אלוהים, ובסופו של דבר זה מוביל לכפירה של ממש. כך התפתח גם הפיתוי הזה.

(2) תחומי הפיתוי

הפיתוי התפתח בשלושת התחומים המפורטים באיגרת יוחנן הראשונה ב 12-16: תאוות בשרים, תאוות העיניים וגאוות נכסים. בראשית ג 6 מתאר כיצד התרחש הפיתוי בכל שלושת התחומים האלה. ראשית, בתחום תאוות הבשרים: **וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל**. אילו הייתה רעבה, היו הרבה עצים בגן עדן שהיא יכלה לגשת לאחד מהם ולהשביע בפריהם את רעבוניה. העץ הזה היה טוב למאכל, אבל כך היו גם העצים האחרים. לפתע, תאוות הבשרים נכנסה לתמונה והיא הרגישה שתוכל להשביע אותה רק בפרי המסוים הזה ולא אחר.

שנית, בתחום תאוות העיניים: **וַתֵּרָא הָאִשָּׁה... כִּי תֵאָוֶה-הוּא לְעֵינֶיהָ**. לפני הפיתוי, היא מן הסתם לא הבחינה אף פעם שהעץ הזה בהכרח יותר יפה מהאחרים. למעשה, סביר להניח שהוא לא היה יותר יפה מהעצים האחרים, אבל לפתע, מה שהיה אסור נהייה היפה ביותר.

שלישית, בתחום גאוות הנכסים: **וַנְחַמְד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל**. היו דרכים אחרות להחכים אבל עכשיו היא רצתה להיות בדיוק כמו אלוהים. תשוקה זאת היא שגרמה לנפילתו של השטן. הוא הביע את רצונו בישיעהו יד 14: **אֶעֱלֶה, עַל-בְּמִתִּי עֵב; אֲדַמָּה, לְעֵלְיוֹן**. חווה הביעה כעת את אותה תשוקה; היא רצתה להידמות לאלוהים, לדעת טוב ורע (לפי מה שהשטן אמר לה: **וְהִיִּתְם, כְּאֱלֹהִים, יְדַעִי, טוֹב וְרַע**).

(3) היווצרות רצונות פסולים

הפיתוי יצר רצונות פסולים. ראשית, הוא עורר בהם תשוקה למה שאלוהים אסר (פס' 1-3). אלוהים אסר לאכול מהעץ המסוים הזה - ועכשיו הם חשקו בו.

שנית, הוא עורר בהם רצון להיות מה שאלוהים לא תכנן שיהיו (פס' 4-5). אלוהים לא התכוון שהם יהיו כמוהו. הוא ברא אותם כדי שיהיו אנושיים, לא אלוהיים.

שלישית, הפיתוי הזה עורר בהם את התשוקה לדעת את מה שאלוהים לא גילה להם (פס' 6). היה זה ניסיון להשיג ידע נסתר, וכך הייתה זו הטעימה הראשונה מהחיפוש בעולם האוקאלט, הנסתר, מתוך רצון להשיג ידע נסתר, שאינו גלוי. גם כאן, כמו תמיד בעולם האוקאלט, נמצא השטן עצמו.

ג. הסיבה לעונש כל כך חמור

מדוע ניתן עונש כל כך חמור על חטא כה פשוט – אי ציות למצווה אחת? ראשית, הייתה זו מצווה קלה, אבל היא הייתה מבחן שבא לבדוק את גישת הצייתנות. אם לא יוכלו לציית לאלוהים עם מצווה קלה, איך אפשר לבטוח בהם שיצייתו למצווה הרבה יותר גדולה וחמורה?

שנית, הציווי הזה לא היה שרירותי או זניח, אלא כך הוצגה באופן מוחשי לפני הרצון האנושי התביעה של אלוהים לשלטון ולבעלות המוחלטת שלו. לא הייתה זו מצווה זניחה או שרירותית. היה זה מבחן שנועד לראות אם רצון האדם יכפיף את עצמו לאדנותו של אלוהים.

שלישית, האזהרה שנלוותה למצווה מראה שהאדם לא נותר באפלה מבלי לדעת על משמעותה או חשיבותה. האדם לא נכשל בגלל אי ידיעה. הוא ידע בדיוק מה הייתה המצווה, וגם מה יהיו ההשלכות של הפרתה.

רביעית, מעשה המרי חשף רצון מנוכר מאלוהים ומושחת, רצון שנוטה להתמרדות. לכן העונש כל כך חמור.

ו. ההיכשלות בחטא

הקטגוריה השלישית מתמקדת בהיכשלות בחטא, ונדונה בהקשר זה בארבעה תחומים: החטא הקדמון בספר הבריתות, ההצדקה העצמית, התוצאות וההשלכות בהקשר לחלוקה לעידנים (Dispensations).

א. החטא הקדמון בספר הבריתות

חטא גן עדן – החטא הקדמון – הוא חלק חיוני מהמסר של כתבי הקודש. אי אפשר להשמיט את החטא הראשון של האדם בגן עדן, שכן אז אין למה שכתוב משמעות והיגיון. זהו חלק אינטגרלי של הסיפור המקראי, הן בתנ"ך והן בברית החדשה. להלן כמה דוגמאות:

איוב טו 14: **מֶה-אֶנוֹשׁ כִּי-יִזְכֶּה? וְכִי-יִצְדַּק, יְלוּד אִשָּׁה?**

איוב כ 4-5: **הַזֹּאת יִדְעַת, מִנִּי-עַד; מִנִּי שִׁים אָדָם עַל־אָרֶץ. כִּי רִנַּנְתָּ רְשָׁעִים, מִקְרֹב; וְשָׁמַחַת חֲנֹף עַד־רָגַע?**

איוב לא 33: **אִם-פִּסִּיתִי כְּאָדָם פֶּשְׁעִי, לְטָמוֹן בְּחִבֵּי עֹנִי.**

קהלת ז 29: **לִבְדָּ רָאֵה-זֶה מִצְאָתִי, אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם יִשְׂרָאֵל; וְהִמָּה בְקִשׁוֹ, חֲשָׁבֹנֹת רַבִּים.**

רומים ה 12-21: **לְפִיכָה, כָּשֶׁם שָׁעַל־יְדֵי אָדָם אֶחָד בָּא הַחֲטָא לְעוֹלָם, וְעָקַב הַחֲטָא בָּא הַמָּוֶת, כֹּה עָבַר הַמָּוֶת לְכָל בְּנֵי אָדָם מִשׁוּם שִׁכְלָם חֲטָאוֹ. הָרִי עוֹד לִפְנֵי הַתּוֹרָה הִיא הַחֲטָא בְּעוֹלָם, אֲלֵא**

שָׁאִין הוּא נֶחֱשֵׁב בְּאֵין תּוֹרָה. בְּכֹל זֹאת שְׁלֹט הַמּוֹת מֵאָדָם וְעַד מֹשֶׁה גַם עַל אֱלֹהִים שֶׁלֹא חֲטָאוּ
בְּעֵבֶרָה דּוֹמָה לְעֵבֶרָה שֶׁל אָדָם, אֲשֶׁר הוּא דְמוּת מִקְבִּילָה לְאָחֵד שֶׁהִיָּה עֵתִיד לְבוֹא.

אוּלָם לֹא הָרִי הָעֵבֶרָה כְּהָרִי מִתְנַת הַחֶסֶד; שֶׁכֵּן אִם בְּגִלְל הָעֵבֶרָה שֶׁל אָחֵד מֵתוֹ הַרְבִּים, עַל אַחַת
כְּמָה וְכְמָה, בְּחֶסֶד הָאָדָם הָאָחֵד יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁפָּעוּ לְרַבִּים חֶסֶד אֱלֹהִים וּמִתְנַתוֹ וְאֵין הַמִּתְנָה
כְּמַעֲשֵׂה הָאָחֵד שֶׁחֲטָא; כִּי הַמְּשִׁפֵּט עֵקֶב עֵבֶרָה אַחַת יֵצֵא לְהַרְשָׁעָה, אֲבָל לְאַחַר עֲבֻרוֹת רַבּוֹת
מִתְנַת הַחֶסֶד הִיא זְכוּיָה; שֶׁהָרִי אִם עַל-יְדֵי עֵבֶרָה שֶׁל אָדָם אָחֵד מִלֶּךְ הַמּוֹת, כֹּל שֶׁכֵּן הַמְּקַבְּלִים
אֶת שִׁפְעַת הַחֶסֶד וְאֶת מִתְנַת הַצְּדָקָה יִמְלְכוּ בְּחַיִּים בְּגִלְל הָאָחֵד יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ. וּבְכֵן, כִּשְׁם שֶׁעֵבֶרָה
אַחַת הִיא הַרְשָׁעָה לְכָל בְּנֵי אָדָם, כֵּן גַם מַעֲשֵׂה צְדָקָה אָחֵד הוּא זְכוּיָה שֶׁל חַיִּים לְכָל בְּנֵי אָדָם; כִּי
כִשְׁם שֶׁבְּגִלְל אֵי-צִיּוֹתוֹ שֶׁל אָדָם אָחֵד נַעֲשׂוּ הַרְבִּים לְחוֹטָאִים, כֵּן גַם בְּגִלְל צִיּוֹתוֹ שֶׁל הָאָחֵד יַעֲשׂוּ
הַרְבִּים לְצִדִּיקִים. הַתּוֹרָה בָּאָה וּבְכָךְ רַבּוּ הָעֲבֻרוֹת. אֲבָל הֵיכֵן שֶׁהַתְּרַבָּה הַחֲטָא, הַחֶסֶד שִׁפְעַת עוֹד
יֹתֵר. וְכָךְ כִּשְׁם שֶׁהַחֲטָא מִשָּׁל בְּמוֹת, כֵּן גַם יִמְשַׁל הַחֶסֶד בְּאִמְצָעוֹת צְדָקָה, וְהַתּוֹצָאָה - חַיִּי עוֹלָם
עַל-יְדֵי יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ אֲדוֹנָנוּ.

הַאיגֵרַת הָרֵאשׁוֹנָה לְקוֹרִינְתִים טו 21-22: וּמֵאַחַר שֶׁהַמּוֹת בָּא עַל-יְדֵי אָדָם, גַם תְּחִילַת הַמֵּתִים
הִיא עַל-יְדֵי אָדָם; שֶׁכֵּן כְּמוֹ שֶׁבְּאָדָם הַכֹּל מֵתִים, כֵּךְ גַם בְּמְשִׁיחַ הַכֹּל יַחֲיוּ.

הַאיגֵרַת הַשְּׁנִיָּה לְקוֹרִינְתִים י"א 3: אֲךָ חוֹשְׁשֵׁנִי שֶׁמָּא תִדְחַנֶּה מִחֲשֻׁבוֹתֶיכֶם מִן הַפְּשֻׁטוֹת
שֶׁבְּמְשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁאַרְעֵ לְחֹנָה כְּאֲשֶׁר הַדִּים אוֹתָהּ הִנָּחֵשׁ בְּעַרְמָתוֹ.

הַאיגֵרַת הָרֵאשׁוֹנָה אֵל טִימוֹתִיאוֹס ב 13-15: כִּי אָדָם נוֹצֵר רֵאשׁוֹנָה וְאַחֲרָי כֵּן חוֹנָה. אָדָם לֹא
נִפְתָּה, אֲלֹא הָאִשָּׁה שֶׁמַּעָה לְקוֹל הַמִּפְתָּה וּבָאָה לְיַד עֵבֶרָה. אֲבָל הִיא תִנָּשֵׁעַ בְּלִדְתָהּ יְלָדִים, אִם
תַּעֲמֹד בְּאִמּוֹנָה, בְּאֵהָבָה, בְּקִדְשָׁה וּבְצִנִּיעוּת.

מִן הַדּוֹגְמָאוֹת הָאֵלֶּה בְּרוּר שֶׁחֲטָא הָאָדָם בְּגֵן עֵדֶן הוּא חֵלֶק חָשׁוּב בְּיוֹתֵר שֶׁל כְּתָבֵי הַקּוּדֶשׁ. כֹּל
כֵּךְ הַרְבֵּה מִמָּה שֶׁקוֹרָה בְּכַתּוּבִים מְבוֹסֵס עַל עוֹבְדַת הַתְּרַחְשׁוֹתוֹ שֶׁל הַחֲטָא הַקְּדָמוֹן. הַתְּפִקִּיד
שִׁישׁוּעַ בָּא לְמֵלֵא הוּא בְּעַל מִשְׁמַעוֹת רַק לְאוֹר חֲטָא הָאָדָם בְּגֵן עֵדֶן.

ב. הַצְּדָקָה עֲצִמִית

הָאָדָם הַשְּׁתַּמֵּשׁ בַּהֲלִיךְ מִסוּיִם כְּדִי לְהַצְּדִיק אֶת מָה שֶׁעָשָׂה, כְּמִסּוּפֵר בְּבֵרָאשִׁית ג 6: וְתִרָא
הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תִאָּנֶה-הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל, וְתִקַּח מִפְּרִיּוֹ, וְתֵאֱכַל;
וְתִתֵּן גַם-לְאִישָׁה עִמָּה, וַיֵּאֱכַל.

חוּוָה הַצְּדִיקָה אֶת אֲכִילַת הַפְּרִי בְּשִׁלוּשׁ דְּרָכִים. רֵאשִׁית, הִיא רֵאשִׁית כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל, וְאִמְרָה:
"זֶהוּ מִזֶּן טוֹב וְאֵין כֹּל סִיבָה שֶׁלֹא אוֹכֵל אוֹתוֹ". שְׁנִית, הִיא רֵאשִׁית שֶׁתִּאָּנֶה-הוּא לְעֵינַיִם וְלֹכֵן הִיא
לוֹ עֵרֶךְ אִסְתֵּטִי. לְפִיכֵךְ הִיא אִמְרָה: "לְמָה שֶׁלֹא נִיְהַנֶּה מֵהַדְּבָרִים הַיְפִים בְּחַיִּים?" שְׁלִישִׁית, הִיא
רֵאשִׁית שֶׁנִּחְמַד הָעֵץ לְהַשְׁכִּיל, וְאִז אִמְרָה: "מָה לֹא בִסְדֵר עִם הַרְצוֹן לְהַחֲכִים יוֹתֵר?" בְּשִׁלוּשׁ
דְּרָכִים אֵלוֹ הַצְּדִיקָה חוּוָה אֶת מַעֲשֵׂה הָאֲכִילָה, שֶׁהִיא מַעֲשֵׂה שֶׁל מְרִי, אֵי צִיּוֹת. וְאִז: וְתִתֵּן גַם-
לְאִישָׁה עִמָּה, וַיֵּאֱכַל.

ג. תוצאות מיידיות

התוצאה הראשונה הייתה תחושת אשמה ובושה מיידית (פס' 7). הם היו עירומים כל הזמן, אבל אחרי שחטאו זה הפך להיות בפעם הראשונה לבעיה מבחינתם.

התוצאה השנייה הייתה רצון ומאמץ להתחבא מפני ה' אלוהים (פס' 8). הם לא ניסו להתחבא מפני אלוהים לפני כן, כאשר אלוהים התהלך בגן לרוח היום מדי יום. כעת, בפעם הראשונה, מששמעו את קולו הם רצו והתאמצו להתחבא מפניו.

התוצאה המיידית השלישית הייתה משפט שנחרץ על ארבעה: על הנחש שהרשה לשטן להשתמש בו, על השטן, על אדם ועל חווה.

התוצאה המיידית הרביעית הייתה גירושם מגן עדן.

ד. ההשלכות בהקשר לחלוקה לעידינים (Dispensations)

ראשית, משמעות החטא של אדם וחווה בגן עדן הייתה מעבר מתקופת או עידן התום לעידן המצפון.

שנית, חטאם סימן את סיום הברית של גן עדן. הברית הראשונה מבין שמונה הבריתות של כתבי הקודש הופרה בנקודה זו והסתיימה.

שלישית, כריתת הברית עם אדם, השנייה מבין שמונה הבריתות של כתבי הקודש.

IV. התוצאות

החטא השפיע על יחסיו של האדם עם אלוהים ועם הסביבה, על גופו, על טבעו, על אשמתו ועל העונש.

א. יחסי האדם עם אלוהים

התוצאה הראשונה של החטא הייתה ההשפעה על יחסיו עם אלוהים: בנקודה זו צלם אלוהים שבאדם נפגם.

ב. יחסי האדם עם הסביבה

יחסיו עם הסביבה השתנו בשתי דרכים. ראשית, ממלכת החיות פיתחה זן של חיות שהפכו להיות טורפות, אוכלות בשר. עד לחטא האדם בגן עדן, כל בעלי החיים אכלו צמחים. בעלי החיים האלה כבר היו קיימים, אלא שהם הפכו להיות אוכלי בשר.

ההשפעה השנייה של החטא על יחסיו עם הסביבה הייתה הקללה שהוטלה על עולם החומר והטבע. העבודה חדלה להיות קלה והפכה להיות קשה ומפרכת. קודם לכן האדמה הצמיחה יבול בקלות, עכשיו היא תצמיח יבול רק בקושי, והאדם יאלץ להיאבק בקוצים ודרדרים, בבצורות ובשיטפונות (פס' 17-19).

ג. שינויים גופניים

האדם הפך להיות נתון לחולי גופני, לחולשה ולמחלות. כל אלה הם חלק מהשבריריות האנושית. שוגים מי שמלמדים שכל חולי או מחלה הם פועלן של רוחות רעות. זה נכון רק לגבי חלק מהמקרים. פעמים רבות מחלות נובעות פשוט מהשבריריות והחולשה האנושית שהן תוצאה מהחטא הקדמון.

כמו כן, האדם נעשה כעת כפוף למוות גופני; הוא עמד למות בזמן מסוים.

ד. שינויים בטבעו של האדם

האדם מת כעת רוחנית ואין לו יותר מערכת יחסים חיה, רוחנית וקרובה עם אלוהים.

למוות הרוחני יש שני היבטים: קלקול, שחיתות וחוסר יכולת מוחלטים של האדם. את ההיבט הראשון אפשר להגדיר במונחים של מה שאינו ושל מה שהינו. הקלקול המוחלט אין משמעו שהאדם נטול מצפון או שאין לו שום תכונה טובה. אין משמעו שהאדם חוטא בפועל בכל החטאים, ואין משמעו שאינו מסוגל לעשות את הטוב. הקלקול הזה, השחיתות המוחלטת הזו, משמעה שהאדם מסוגל לכל חטא. הוא משולל אהבה וצייתנות לאלוהים כנדרש לפי תורת האלוהים. האדם אומנם אינו אשם בכל חטא, אבל השחיתות המוחלטת הזו משמעה שהחטא התפשט וקיים בכל חלק של האדם. פירושה שהאדם משועבד לחטא ושהוא מת בעוונותיו ובחטאו. כל כולו נגוע; החטא פשה בכל חלק של ישותו (יוחנן ה' 42; ח' 34; רומים ז' 23; אפסים ב' 1; ד' 18).

ההיבט השני של המוות הרוחני הוא חוסר יכולת מוחלט: האדם איבד יכולת שהייתה לו לפני שחטא בגן עדן ואין בכוחו לבחור באופן מנוגד לרצונו. כשהיה שרוי במצב של תום, הוא היה קדוש ומושלם. היה ביכולתו לבחור לציית, או לבחור שלא לציית. אבל כתוצאה מהקלקול, מהשחיתות המוחלטת שלו, יש לו עכשיו גם חוסר יכולת מוחלט לבחור בניגוד לרצונו. האדם עדיין מסוגל לבחור, אבל רק בהתאם לרצונו ולטבעו, המשועבד לחטא. הוא מת בפשעיו וחטאיו (אפסים ב' 1). לפיכך חוסר היכולת המוחלט הזה משמעו שהחוטא אינו מסוגל, לא במעשה ולא מרצון, להביא את אופיו ואת חייו לכדי התאמה מושלמת לחוק האלוהי. הוא אינו מסוגל לשנות את ההעדפה הבסיסית שלו לחטא ולהחליפה באהבת אלוהים. האדם, במצבו הטבעי, החוטא, אינו מסוגל להיענות לאלוהים, וגם אינו מסוגל לעשות מעשה כלשהו שישיב את רצון אלוהים (יוחנן ו' 44; רומים ז' 18; ח' 7; האיגרת הראשונה לקורינתים ב' 14).

ה. אשמה

התוצאה החמישית של החטא הקדמון של האדם קשורה ליחסו לאשמה שלו. לאדם מגיע עונש. אשמה פירושה שקיימת חובה לספק את הצדק האלוהי, כפי שנקבע על ידי החוק האלוהי. עצם העובדה שהאדם הוכרז כאשם כוללת את החובה לספק את דרישות הצדק של אלוהים על ההפרה המודעת של תורת אלוהים.

כשפוסקים שאדם אשם בפשע, עצם הכרזת האשמה פירושה שמגיע לו להיענש. לפיכך, הוא מחויב לספק את דרישות החוק שהופר. לכן לגבי פשע ספציפי, משמעות סיפוק דרישות החוק

עשויה להיות מאסר של כמה שנים או אפילו הוצאה להורג. אשמה היא התוצאה האובייקטיבית של החטא (רומים א 18; ג 19; אפסים ב 3).

ו. העונש

עונש משמעו הכאב או האובדן שנגרמים ישירות או בעקיפין על ידי נותן החוק לשם עשיית הצדק שלו. זו ההשלכה הטבעית של הכרזת האשמה. העונש המגיע על חטא הוא מוות (רומים ו 23). העונש כולל מוות פיזי, מוות רוחני ואת המוות הנצחי או השני. הדרך היחידה להימלט מהעונשים האלה היא לקבל את העובדה שמישהו אחר שילם עליהם במקומנו. ישוע, על הצלב, לקח על עצמו את העונש של התורה. אם אנחנו מקבלים את ישוע, הרי שהוא סבל ונשא את העונש במקומנו ופטר אותנו ממנו. אבל, אם אנחנו דוחים את המשיח, יהיה עלינו לסבול עונש זה.